

гонінь з боку російського царя: «...некрасовці [полк отамана Некраса у Стамбулі – Ю. Л.] направили до вас, бо ви, нам казали, завше раду-пораду і поміч людям даєте» [1, с. 76].

Міхал Чайковський підтримував ідею єднання українців і поляків. Опинившись у Франції, став входити до Отелю Лямбер, у якому зосереджувався штаб польської еміграції середини XIX ст. Згодом було вирішено, що Міхал має очолити стамбульську агенцію, адже «...опріч пана Чайки не маємо людини для перемовин і підтримування стосунків з турками» [1, с. 61]. Отаман Чайка (Міхал Чайковський) зумів зібрати єдине козацьке військо, з яким обійшов чимало країв, аби на схилі літ зрозуміти, що не для себе виборюють волю. У прагненні зобразити сильного й хороброго героя письменник не забував про силу непокірного характеру, непідвладну ні рокам, ні обставинам. Образ Міхала Чайковського подано динамічно й наближено до достовірності в історичному контексті.

Література

1. Корсак І. Отаман Чайка. Київ : Ярославів вал, 2010. 192 с.
2. Слабошпицький М. Про поляка з українською групою крові. Кілька зауваг про Міхала Чайковського й про «Отамана Чайку» Івана Корсака. *Отаман Чайка*. Київ : Ярославів вал, 2010. С. 168–188.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-17>

Т. МАНДИЧ

Херсонський державний університет

АСОЦІАТИВНА ОСНОВА МОВНОЇ ГРИ У СПОРТИВНИХ КОМЕНТАРЯХ

Мовлення спортивних коментаторів є одним із найбільш творчих у сучасному медійному просторі. Завдяки досвіду роботи в ефірі, загальній обізнаності, асоціативному мисленню коментатор здатен сповнити спортивний репортаж найрізноманітнішими

образами. О. Глущенко акцентує на тому, що «комунікативна поведінка коментатора характеризується <...> модальною модеративністю, наявністю когнітивної та аксіологічної компетентності, дескриптивністю та презентаційністю, що проявляються в обов'язковій оцінності / образності висловлювання» [2, с. 61].

Образність висловлювання, за нашими спостереженнями, досягається вживанням засобів вторинної номінації чи використанням прийомів мовної гри, основу якої становить подібність понять або схожість формального вираження. На думку І. Сніховської, «мовна гра (МГ) вирізняється установкою на формально-змістове варіювання лінгвальних одиниць на основі їхнього асоціативного потенціалу» [3]. Продемонструємо реалізацію мовної гри в мовленні українських спортивних коментаторів.

Словосполучення *Охрана, отмена* з ознаками суржику набуло активного вжитку в мовленні касирів, розповсюдилося в інтернет-просторі в якості мемів, а також стало назвою однойменної пісні сучасної виконавиці Jerry Neil. У спортивних коментарях розмовний вислів використано на позначення нереалізованої можливості, скасованого ігрового задуму, зокрема відтермінування заміни на футбольному полі. Напр.: «*Охрана, отмена*» зараз відбулося у виконанні Гарета Саутгейта [7]. Ще одна пісенна асоціація виникла в коментарях боксерського поединку, в ефірі якого коментатор процитував рядок із українськомовного хіта «Плакала» гурту «КАЗКА» на позначення епізодичної невдачі суперника. Напр.: *Перший нокдаун – бере коліно Люк Кемпбелл. Що ж, поплакала і знов фіалка розцвіла* [1].

Ім'я мультиплікаційного персонажа Петрика П'яточкіна доцільно використано у коментуванні епізоду, пов'язаного з боротьбою кількох футболістів, наслідком чого став фізичний контакт одного з гравців із п'ятами суперника. Спільнокореневі соматизм і власна назва створюють ефект мовної гри. Напр.: *Нащо ці п'яти? Нащо цей Петрик П'яточкін?* [6].

Окрім мультиплікаційних, простежуємо використання кінематографічних образів. Індивідуальну мовотворчість

коментатори виявляють, доцільно добираючи назви кінострічок або імена персонажів. Так, ім'я спортсменки та країна, яку вона представляє, асоціювались у коментатора із популярним серіалом. Напр.: *Не так давно на одному з українських телеканалів йшов фільм «Анна з Молдаванки», а тут Анна з Молдови* [8], а в обнадійливому епізоді з відбитим голкіпером пенальті вжито імена *Астерікса* та *Обелікса*, які є популярними героями у фільмах, мультфільмах і коміксах. Напр.: *Не те, щоб еліксир Астерікса та Обелікса, але живильна водичка* [6].

Ще один віртуальний персонаж *Супер Маріо* дуже популярний серед прихильників комп'ютерних ігор. Ця власна назва завдяки своїм складовим дала підстави коментаторові наголосити на перевагах гравця на ім'я Маріо. Напр.: *Маріо забиває другий гол – ось і джокер, Супер Маріо* [4].

Попри те, що більшість прикладів свідчать про асоціативні перетини спорту та мистецтва, основу мовної гри становлять й інші царини. Зокрема, ідеться про наукові досягнення та винаходи. Так, прізвище австрійського футболіста Саші Калайджича співзвучне з адронним колайдером. У реченні *Адронний Калайджич не зумів пройти суперника* [5] реалізовано саме цю звукову подібність. Можемо припустити, що коментаторський задум передбачав і зіставлення високих швидкостей футболіста й згаданого приладу.

Отже, прийоми мовної гри досить часто можна зафіксувати у спортивних коментарях. Такі асоціативні перетини виконують естетичну, гумористичну та змістотвірну функції в аналізованому жанрі українського медіапростору.

Література

1. Бокс. Василь Ломаченко–Люк Кемпбелл. Інтер, 01.09.2019 р.
2. Глушенко О. Конститутивні характеристики спортивного коментаря як жанру спортивного дискурсу. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : Лінгвістичні науки : зб. наук. праць*. Одеса: Астропринт, 2020. № 31. С. 51–65.
3. Сніховська І. Е. Мовна гра як ментальний експеримент. *Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу : тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції пам'яті доктора*

філологічних наук, професора Д. І. Квеселевича (12 травня 2017 р.), Житомир. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/28006>

4. Футбол. ЧС–2020. Уельс–Швейцарія. ТРК «Україна», 12.06.2021 р.
5. Футбол. ЧС–2020. Нідерланди–Австрія. ТРК «Україна», 17.06.2021 р.
6. Футбол. ЧС–2020. Франція–Швейцарія. ТРК «Україна», 28.06.2021 р.
7. Футбол. ЧС–2020. Італія–Англія. ТРК «Україна», 11.07.2021 р.
8. LIVE MMA PRO 19. Битва у фортеці-IV, XSport, 25.05.2019 р.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-18>

А. МАНЬКО

*ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ)*

ХУДОЖНЯ СПЕЦИФІКА «ЗУКРАЇНІЗОВАНИХ ТАНКА» І. НИЗОВОГО

Талановитий український літератор із Луганщини І. Низовий у своїй поезії любив експериментувати з жанрами, зокрема часто звертаючись до класичної японської поезії, творчо переосмислюючи та уміло трансформуючи її. Загалом поетичні мініатюри І. Низового – це приклад унікальних художніх варіацій, які містять у собі ключові аспекти письменницьких шукань.

У ранніх дослідженнях ми вже звертали увагу на специфіку малих форм у поетичному арсеналі письменника, зокрема на жанрові особливості, ідейно-змістові та проблемно-тематичне спрямування «українізованих хайку» І. Низового [8, с. 142–148]. Метою цього дослідження є розкриття художньої трансформації класичного японського жанру танка у творчості І. Низового.

Танка – це провідний поетичний жанр японської класичної поезії, який за своєю структурою є коротким п'ятирядковим віршем, побудованим за принципом: 5–7–5–7–7 складів у кожному рядку [6, с. 6]. Головна особливість найдавніших описових, досить наївних, на думку сучасного читача, віршів-танка полягає в тому, що вони не були повністю самостійними, тобто композиційно й тематично